

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

שם השיעור – הפרק היומי - סיפורי בניו של דוד: אמנון, אבשלום, אדניה ושלמה (שיעור מס' 46)
שם המרצה (כתובת דוא"ל) - ד"ר יעל ציגלר (כתובת דוא"ל: yaelziegler@gmail.com)

1) אברבנאל שמואל ב"ב

לכן, לא יסבול דעתי להקל בחטאת דוד ולא אכחיש האמת הפשוט. טוב לי שאומר שחטא מאוד והודה מאוד ושבתשובה גמורה וקיבל עונשו ובה נתכפרו עוונותיו.

2) רד"ק שמואל ב"ג, ט"ו

זה המעשה היה עונש דוד על מעשה בת שבע ואוריה שבעונש ההוא נעשית בביתו זמה הבאה לידי חרב לקיים מה שאמר לו הנביא לא תסור חרב מביתך וכן בדבר אבשלום זמה וחרב הכל מדה כנגד מדה.

3) אברבנאל שמואל ב"ג, א'

ויהי אחרי כן. אחרי שסיפר הכתוב חטאת דוד בענין בת שבע ואוריה החתי, זכר אחריו העונשים אשר הענישו הא-ל-יתברך עליו. ראשונה במיתת הילד ושנית בענין תמר ששכב אמנון עמה ויענה גמול מה ששכב דוד עם בת שבע בחיי בעלה, ושלישית בהריגת אמנון שהרגו אבשלום על אותה הבעילה האסורה, גמול למיתת אוריה שהמיתו דוד בעבור אשתו. ואחרי זה יספר ענין אבשלום עם דוד אשר נתחברו בו גם כן גילוי עריות ששכב עם נשי אביו לעיני כל ישראל כמו שייעד נתן הנביא, ושפיכות דמים במיתת אבשלום עצמו וחרפת דוד וגידופו בהיות בורח מפני בנו אשר קם עליו. וזהו סמיכת הפרשיות וקשורם.

4) מדרש תהלים ג

אמר ר' יהושע אמר דוד לפני הקב"ה ה' מה רבו צרי, אלו היה אחר נוטל מלכותי צרה גדולה היתה לי, אילו בני נוטל מלכות של אחר צרה גדולה היתה לי, עכשיו בני נוטל מלכותי ה' מה רבו צרי, אילו אחר עינה את נשיי היתה לי צרה גדולה, עכשיו שבני עינה את נשיי ה' מה רבו צרי, אילו אחר הורג את בני צרה גדולה היתה לי, עכשיו בני הורג את בני, ה' מה רבו צרי.

5) מדרש תהלים מ

אמר להם כבר הייתי הולך לבאר שחת והעלני, אמרתי לו אם כבר העליתני תן לי רוח הקודש, וכן הוא אומר השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני (תהלים נא יד), מלמד שנסתלקה ממנו רוח הקודש, אמר לו תחלה אני נותן לך רוחך, לכן נאמר שיר חדש. יראו רבים ויראו. כל הרוצה לעשות תשובה יסתכל בדוד.

6) אברבנאל שמואל ב פרק טז, יג

ובמדרש תהלים (מזמור ב')... ושמעי הולך בצלע ההר, שהזכיר מעשה הצלע שהוא בת שבע, הוא שדוד אומר (תהלים ל"ח י"ח) כי אני לצלע נכון ומכאובי נגדי תמיד, והוא שאמר דוד לשלמה והוא קללני קללה נמרצת נוטריקון "נואף" מואבי "רוצח" צורר "תועבה. מאי והנך ברעתך? [שמואל ב טז, ח] אמר ר' אבא בר כהנא אסקופין של בת שבע הולכת לפני דוד. הנה ביארו חכמינו ז"ל בזה המאמר ששמעי רמז לדוד עון בת שבע ואוריה החתי...

7) במדבר רבה (וילנא) פרשה ט ד"ה כד תני היה

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

ואבשלום לקח ויצב לו בחייו, מאי לקח... א"ר חנינא בר פפא בעצה עמוקה של מלכו של עולם שנאמר (שם) /שמואל ב' / יב) כה אמר ה' הנני מקים עליך רעה מביתך ולקחתי את נשיך.

8) מדרש תנחומא (בובר) פרשת כי תשא סימן ג

זש"ה רבים אומרים לנפשי וגו' (תהלים ג ג), זה דוד כשהגיע לידו אותו מעשה, אמרו מה אדם ששבה הכבשה והרג את הרועה והפיל את ישראל בחרב יש לו תשועה? אין ישועתה לו באלהים (תהלים ג' ג).

9) אברבנאל מלכים א א

איך נעדר דוד כל כך מהחום הטבעי בהיותו בן שבעים שנה? ... היותר נכון אצלי הוא, שהתחברו בדוד סיבות מקררות ומחלישות גופו... על ענין אמנון ותמר ועל ענין אבשלום כי נגע עד נפש, שגם זה החליש לבבו ורוחו... ואם ענין בת שבע ואוריה ומה שחטא בזה שהתחרט ממנו ושב בתשובה שלימה והיה בוכה על עוונותיו ודואג עליהם הרבה כל היומם וכל הלילה.

10) אברבנאל מל"א א, א'

אחרי עם כל חולשתו קרוב למות התעורר אליו בכח גדול ואומץ רב כזה.

11) אברבנאל מל"א א, ט"ו

עם היותו כל כך חלש ונעדר הכח התעורר כאיש מלחמה לענין המלכת שלמה.

12) מדרש תהלים ד

[ב] דבר אחר בקראי ענני. אמר ר' יוחנן שלשה דברים היה דוד מצטער עליהם, והרחיב הקב"ה דעתו בהן, ואלו הן, בית המקדש, ומעשה בת שבע, ועסק מלכות שלמה. ... ואחת מעשה בת שבע, לפי שישראל היו מליזין עליו, ואמרו אי אפשר ששבה את הכבשה, והרג את הרועה, והפיל את ישראל בחרב, יש לו תשועה עולמית, והרחיב לו הקב"ה, ואמר לו גם ה' העביר חטאתך (ולא) [לא] תמות (ש"ב יב יג). שלישית **ישראל אמרו מה דוד סבר שתשתל מלכותו על בנה של בת שבע, והרחיב לו הקב"ה, ואמר לו הנה בן נולד לך [וגו' כי] שלמה יהיה שמו** (דה"א כב ט), אמר ר' יהודה הלוי וכי שאר כל הבנים אינם נולדים, **ומהו נולד לך, לרפואתך מן חטא שלך, ע"י נתן הנביא, שנאמר וישלח ביד נתן הנביא ויקרא את שמו ידידיה (ש"ב יב כה).**

13) יומא פו, עמ' ב

אמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות שנאמר "שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך" (הושע יד:ב) הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכויות שנאמר "ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) יחיה" (יחזקאל לג:יט) לא קשיא! כאן מאהבה, כאן מיראה.

14) רמב"ם הלכות תשובה פרק ז, הלכה ו

גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך, ונאמר ולא שבתם עדי נאם ה', ונאמר אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב, כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק, התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאו לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד.

15) מדרש תהלים נ"א

כך אמר דוד להקב"ה לך לבדך חטאתי, כשתהא אומר לפושעים, למה לא עשיתם תשובה, אם תקבלני כל הפושעים משלימין לך, ומסתכלין בי הכל, ואני העד העיד שאתה מקבל את השבים.